

Я НЕ ЇМ НА ДВОХ, Я ЇМ ДЛЯ ДВОХ

Автори: MVDг. Анна Ніклова, MUDг. Гана Яната, Csc.

Я НЕ ЇМ НА ДВОХ, Я ЇМ ДЛЯ ДВОХ

Автори: MVDr. Анна Ніклова, MUDr. Гана Яната, CSc.

Експертна оцінка: MUDr. Дана Муллерова, Ph.D., MUDr. Петр Тласкал, Csc.

© **Державний інститут здоров'я**

Опубліковано: Державний інститут здоров'я, Шробарова 48, 100 00 Прага 10

1-е видання

Прага 2023

Графічний дизайн Маркети Бартошової

Друк: Геопринт Ліберець

ISBN 978-80-7071-440-9

ЗМІСТ

ВСТУП	2
Як ви цього досягаєте?	3
Якої величини порція або скільки потрібно покласти?	4
Кожен щоденний прийом їжі повинен складатися з усіх рівнів піраміди	5
Кількість порцій у вашій тарілці?	6
Рівні харчової піраміди	8-11
1. рівень / 2. рівень/ 3. рівень / 4. рівень	
Питний режим	12
Не забувайте про клітковину	13
Дієтичні харчові добавки	14
10 + 1 наприкінці	15-17
Основні поживні речовини	18
Вітаміни	19
Мінерали, мікроелементи	20

Дорогі майбутні мами!

Впевнена, що всі ви згодні з тим, що вагітність - це один з найпрекрасніших і водночас найважливіших періодів у вашому житті. Підготовка до появи нового члена сім'ї - це радісне очікування не тільки для вас, але й для всієї родини.

На сприятливий перебіг вагітності та народження здорової дитини також впливає правильне харчування. Якщо у вашому раціоні не вистачає необхідних поживних речовин, плід буде черпати їх із ваших запасів, наприклад, кальцій з кісток. Тому важливо, щоб у вашому раціоні було все необхідне для вас і вистачало для вашої майбутньої дитини.

Ключовим моментом є регулярне, різноманітне та збалансоване харчування. Часто можна почути навколо себе: **"Тепер треба їсти за двох!"**. Вагітність не означає, що ви повинні подвоїти кількість їжі, яку споживаєте. У порівнянні з невагітними жінками, вам потрібно збільшити щоденне споживання енергії лише на одну десяту. **Це далеко не подвоєння! Але з іншого боку, не бійтеся набрати кілька кілограмів під час вагітності! Оптимальний набір ваги, якщо ви очікуєте одного малюка, - 10-12 кг.**

Необхідно звертати увагу на баланс між кількістю та якістю харчування. Надмірне переїдання призводить до надмірного набору ваги, може підвищити артеріальний тиск, викликати набряки, запалення вен, гестаційний діабет, підвищує ризик кесаревого розтину, прееклампсії, ожиріння у дитини. А ще - збільшує масу тіла, спричиняє проблеми з вагою і ускладнює процес схуднення після пологів.

Ми проведемо вас через всі тонкощі принципів і рекомендацій правильного харчування, щоб ви всі могли насолоджуватися не тільки народженням здорової дитини, а й гарним станом здоров'я молодих матусь.

ЯК ЦЕ ЗРОБИТИ?

Простий спосіб забезпечити достатнє споживання основних поживних речовин, вітамінів і мінералів - це харчова піраміда. Вона ілюструє продукти харчування, для створення збалансованого та різноманітного раціону. Розділіть денний раціон на 5-6 прийомів їжі (**сніданок, перекус, обід, полуденок і вечеря, можливо, друга вечеря**) з інтервалами приблизно 3 години між кожним прийомом їжі. Це забезпечить **регулярність** споживання їжі. Кожен щоденний прийом їжі повинен складатися з всіх рівнів піраміди у рекомендованій кількості порцій. Це забезпечить **різноманітність** та **збалансованість** вашого раціону.

РОЗМІР ПОРЦІЇ АБО СКІЛЬКИ НЕОБХІДНО ПОКЛАСТИ

Більшість людей думають про порцію як про тарілку, на якій лежить, наприклад, обід, тобто 2-3 ложки рису, "шматочок" м'яса, соус або гарнір. Вони хитають головами і кажуть, що не можуть з'їсти 5 - 6 таких "порцій" протягом дня! До того ж, вони не уявляють, як повинні снідати, обідати, вечеряти. Куди ж вміщається вся ця їжа? Це ж так просто! І особливо під час вагітності, так важливо!

Розмір порції їжі повинен відповідати розміру вашої відкритої долоні (або долоні у формі чаші) або стиснутого кулака.

КОЖЕН ЩОДЕННИЙ ПРИЙОМ ЇЖІ СКЛАДАЄТЬСЯ З УСІХ РІВНІВ ПІРАМІДИ

Спочатку ми говорили, що ви повинні формувати кожен щоденний прийом їжі з усіх рівнів піраміди. Ви вже знаєте, наскільки великою є порція. На прикладі обіду (один прийом їжі протягом дня) ми покажемо вам, як буде виглядати ваша тарілка з окремими порціями їжі з кожного ярусу піраміди:

ПОДАЄТЬСЯ:

овочевий суп з булгуром - пропонуються продукти з 1-го рівня піраміди (крупя - булгур) та 2-го рівня піраміди (овочі)

рис з куркою - пропонуються продукти з 1-го рівня піраміди (крупя - рис) та з 3-го рівня піраміди (м'ясо)

салат овочевий з оливковою олією (помідор, огірок, перець, цибуля) - продукти з 2-го рівня (овочі) та з вершини піраміди (оливкова олія)

склянка води з лимоном - питного режиму слід дотримуватися протягом дня і включати напій (200 - 250 мл) в кожний щоденний прийом їжі

При приготуванні обіду ми використали трошки солі та жиру. Ці продукти є з верхівки піраміди, їх використовують в обмеженій кількості лише для ароматизації страв.

Таким чином ви повинні складати інгредієнти не тільки для обіду, але і для першого та другого сніданку, полуденку та вечері.

СКІЛЬКИ ПОРЦІЙ У ВАС НА ТАРИЛЦІ?

Розглянемо приклад на наступному малюнку:

Тарілка супу повинна містити:

- 1 порцію овочів (як ваша долоня у формі миски)
- 1 порцію булгуру (як ваша долоня у формі миски)
- + бульйон

Тарілка основної страви повинна містити:

- 2 порції рису (як ваші 2 долони у формі миски)
- 1 порцію м'яса (як ваша відкрита долоня)
- 1 порцію овочів (як ваша долоня у формі миски)

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ПОРЦІЙ:

- 2 порції овочів** - протягом дня слід з'їдати 2-4 додаткові порції овочів
- 3 порції каш** - це мінімум, ви маєте з'їдати ще 2 - 3 порції каш протягом дня
- 1 порція м'яса** - це як мінімум, вам слід з'їсти ще 1 порцію м'яса або риби, або яєць, або бобових, або горіхів протягом дня.

САМЕ ТАК СЛІД СКЛАДАТИ МЕНЮ НЕ МИШЕ НА ОБІД, АЛЕ Й НА СНИДАНОК, РАНКОВІ ТА ДЕННІ ПЕРЕКУСИ, А ТАКОЖ НА ВЕЧЕРЮ. ВИ ЗАБЕЗПЕЧИТЕ СЕБЕ ТА СВОГО МАЙБУТЬОГО МАЛЮКА ДОСТАТНЬОЮ КІЛЬКІСТЮ ЕНЕРГІЇ, НЕОБХІДНИМИ ПОЖИВНИМИ РЕЧОВИНАМИ, ВІТАМІНАМИ ТА МІНЕРАЛАМИ ПРОТЯГОМ УСЬОГО ДНЯ. І ВИ ОТРИМАЄТЕ ВІД ЦЬОГО ЗАДОВОЛЕННЯ!

06

Я НЕ ЇМ НА ДВОХ, Я ЇМ ДЛЯ ДВОХ

ПОВЕРХИ ХАРЧОВОЇ ПІРАМІДИ

1. ПОВЕРХ складається зі **злаків, псевдозлаків** (пшениця, ячмінь, жито, овес, кукурудза, пшоно, гречка, гречка, просо, щириця), **рису, макаронних виробів, випічки**. Вони є джерелом полісахаридів, клітковини, мінералів і вітамінів. Деякі з них (пшениця, ячмінь, овес, жито) можуть містити білок **глютен**, який може викликати алергію або непереносимість у поодиноких людей. Природні безглютенові крупи включають рис, кукурудзу, гречку та пшоняну крупу. **Включіть у свій раціон різноманітні злаки** - рис (довгозернистий, круглозернистий, пропарений, натуральний, жасминовий), кускус (білий, цільнозерновий), булгур, гречку, крупи, кукурудзяну поленту, макарони (навіть цільнозернові), хліб (мультизерновий, цільнозерновий, фірмовий). **Кількість порції харчування з 1-го поверху складають 3-6 порцій на день.**

2. ПОВЕРХ складається з **овочів та фруктів**

Споживайте різноманітні овочі - броколі, шпинат, зелений перець, помідори, капусту, брюссельську капусту, листові овочі. Бажано вживати як сирі, так і приготовлені овочі. Сирі містять ряд важливих речовин, необхідних під час вагітності - вітаміни, мінеральні речовини, клітковину. Іноді їх може бути важче перетравити, тому термічно оброблені також підходять. Приготування овочів.

Надавайте перевагу короточасній термічній обробці - бланшуванню, приготуванню на пару. Це запобіжить руйнуванню важливих речовин, яке відбувається при тривалому варінні або тушкуванні.

Надавайте перевагу свіжим овочам над стерилізованими.

Включіть у свій раціон **нестерилізовану квашену капусту**, яка є багатим джерелом вітаміну С. Це підвищує імунітет і опірність організму до хвороб. **3 фруктів корисні** цитрусові, свіжовичавлені соки, банани, ківі, полуниця та всі фрукти, які ростуть у нашій кліматичній зоні. Свіжі фрукти джерело вуглеводів, вітамінів, клітковини. Для поєднання різних фруктів і овочів корисно використовувати **кольори веселки** (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, синій, фіолетовий). **Кількість порцій їжі з 2-го поверху становить 4 - 6 порцій на день.**

3. ПОВЕРХ складається з **молока, молочних продуктів, м'яса, риби, бобових, яєць, горіхів, насіння**. Всі ці продукти є джерелами білків, жирів, вуглеводів, клітковини, вітамінів і мінералів.

Молоко, молочні продукти - вживайте **переважно** напівзнежирене або нежирне молоко; з кисломолочних продуктів підійдуть кисломолочні продукти, що містять осаджені і частково розщеплені білки - йогурт, органічний йогурт, ацидофільне молоко. **Обмежити споживання яєць у смаженому вигляді** або в поєднанні з жирними м'ясними продуктами. **Кількість порцій молочних продуктів - 3 порції на день.**

М'ясо, риба - підійдуть нежирні сорти м'яса без видимого жиру - куряча грудка, індичка, кролик, телятина, нежирна свинина, жирна морська риба, прісноводна риба - короп, форель, харіус, судак. Готуйте ці продукти тушкуванням, варінням, приготуванням на пару або запіканням.

Бобові - вживайте всі види бобових (соя, квасоля, сочевиця, горох, нут) відповідно до переносимості.

Горіхи, насіння - містять відповідні жирні кислоти (омега 3 і омега 6), які дуже важливі під час вагітності для правильного розвитку мозку і нервової системи плоду. Підходять волоські, бразильські, пекан і кедрові горіхи, льон, чіа, кунжут.

Кількість порцій з цієї групи м'яса, риби, бобових, яєць становить 1-2 порції на день.

4. ПОВЕРХ складається з **солі, жирів, цукру** і являє собою вершину піраміди. Ці продукти слід використовувати лише для смаку їжі.

Чи знаєте ви, що 1 кубик цукру містить 4 г цукру? Чи знаєте ви, що в чашці ароматизованого йогурту вагою 150 г міститься до 5 кубиків цукру? Якщо ви любите солодке, то не слід перевищувати максимум 12 кубиків цукру на день. **Чи знаєте ви, що максимальна добова норма споживання солі становить 5 г?** При цьому лише 1 г солі на день слід використовувати для соління та підсолювання. Решту ми отримуємо з продуктами харчування, які купуємо.

ПИТНИЙ РЕЖИМ

Під час вагітності важливо забезпечити підвищене споживання води. Вода необхідна для плоду, плаценти, навколоплідних вод, для збільшення кровоносного русла вагітної жінки. **Рекомендується випивати 2-3 літри рідини на день (30-35 мл/кг/день)**. Кількість залежить від температури навколишнього середовища, стану здоров'я, фізичної активності.

Основа питного режиму - чиста вода. Пийте чисту воду з-під крана, воду з лимоном, травами (мелісою, кропивою, м'ятою), бутильовану негазовану або слабо мінералізовану воду.

Підходящими напоями є низькокалорійні напої (злегка підсолоджені з вмістом цукру 20 г/л), **фруктові чаї, слабомінералізовані столові води, свіжі фруктові розбавлені та овочеві соки, 100% несолодкі розбавлені соки.** Продукти, що містять багато води, такі як супи, фрукти, овочі (фрукти та овочі містять 75-95% води), також можуть бути включені в споживання рідини.

НЕ слід вживати алкогольні напої. З обережністю слід вживати **газовані напої** (викликають печію, блювоту, посилюють перистальтику шлунково-кишкового тракту), **підсолоджені мінеральні води** (містять штучні підсолоджувачі, консерванти), **каву і колу** (містять кофеїн і фосфорну кислоту), а також напої з **хініном** (сприяють скороченням). **Кофеїн** проникає через плацентарний бар'єр і потрапляє в кров плода. Він може зменшити кровотік через плаценту, зменшити надходження поживних речовин до плоду і знизити засвоєння заліза і кальцію з їжі.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ПРО КЛІТКОВИНУ

Клітковина складається з неперетравлюваних залишків рослинної їжі (некрохмальних полісахаридів і лігніну), які проходять через тонку кишку травного тракту без перетравлення і всмоктування.

- Регулює всмоктування інших поживних речовин
- зв'язує жовчні кислоти в кишечнику і збільшує їх виведення з організму
- є їжею для кишкових бактерій (пребіотик)
- зв'язує воду і одночасно збільшує вміст товстої кишки
- викликає відчуття ситості в шлунку
- сприяє перистальтиці кишечника
- в кишечнику, протидіє запорам та їх ускладненням
- також працює для запобігання карієсу
- знижує ризик раку товстої кишки, каменів у жовчному міхурі, надмірної ваги, атеросклерозу та діабету

Мінімальна рекомендована норма споживання клітковини - 25 - 30 г. Джерела: крупи, насіння, картопля, рис, фрукти, овочі, цільнозерновий хліб. Наприклад, 100 г квасолі + 100 г сочевиці + 1 багет з цільнозернового борошна та овочевий салат забезпечать щоденну потребу в клітковині.

ХАРЧОВІ ДОБАВКИ

Для отримання деяких поживних речовин дієтичні добавки необхідні за певних обставин. Перш за все, ці продукти підходять жінкам з поганим харчовим статусом, дуже молодим майбутнім матерям, багатоплідним вагітним, вагітним з коротким інтервалом між останніми пологами, жінкам з низькою фізичною активністю, жінкам, які страждають на анемію або жінкам з ранніми мимовільними абортами та пологами з розщепленням хребта у плода в анамнезі.

Під час прийому дієтичних добавок проконсультуйтеся з лікарем / Прочитайте інформацію в листівці-вкладиші / Не приймайте одночасно більше одного продукту зі схожим складом / Приймайте тільки ті продукти, які призначені для вагітних / Дієтичні добавки не замінюють різноманітне і збалансоване харчування

10 + 1 В КІНЦІ

1) Не вживайте сирі продукти - яйця, м'ясо, м'ясні продукти, рибу, молоко, молочні продукти. Вони можуть бути джерелом інфекційних захворювань (сальмонельоз, лістеріоз, кампілобактеріоз, токсоплазмоз). Якщо ви вживаєте сирі овочі чи фрукти, завжди ретельно вимийте їх перед вживанням.

2) Обмежити споживання **м'ясних продуктів** - вони є джерелом тваринних жирів, солі, спецій, консервантів. Перевагу слід надавати продуктам з високим вмістом м'яса (наприклад, шинка з кістки з вмістом м'яса не менше 90%).

3) Обмежити споживання **солодощів і солодких продуктів** - вони є джерелом простих цукрів.

4) Обмежити споживання солі - макс. добова норма становить 5 г солі.

5) Обмежте споживання **смаженої їжі**, вона гірше засвоюється і може бути джерелом пригорілих жирів.

6) Обмежте споживання **страв на грилі** - вони можуть бути недосмаженими та бути джерелом канцерогенів, які утворюються, коли жир капає прямо у вогонь.

7) Обмежте споживання **продуктів швидкого приготування** та консервів - вони є джерелом прихованих жирів, солі, добавок.

8) Не вживайте пошкоджену, гнилу, запліснявілу або іншу недоброякісну їжу. Видалення плісняви з поверхні недостатньо!

9) Не вживайте алкоголь - перші три місяці вагітності є найбільш ризикованими, коли розвиваються органи плоду. Через плаценту алкоголь потрапляє в кров дитини, спричиняючи токсичність для плоду. Зростає ризик розщеплення піднебіння, розумової відсталості дитини. Тривале вживання алкоголю призводить до мимовільних абортів, вад розвитку, низької ваги при народженні, затримки росту - в сукупності це називається **фетальний алкогольний синдром** (вроджені вади розвитку голови та обличчя, мозку, серця, ураження сечовивідних та статевих шляхів).

10) Не комбінуйте різні дієтичні добавки між собою. Завжди консультиуйтеся з лікарем щодо їх вживання.

11) Їжте не за двох, а для двох. Регулярно їжте різноманітну, якісну їжу!

Основні поживні речовини	Де їх знайти
<p>Білки (протеїни) - будівельний матеріал для м'язів, органів, ферментів, гормонів, гемоглобіну, антитіл. Вони складаються з амінокислот (АК). Так звані повноцінні (незамінні) амінокислоти організм не може виробляти самостійно, він повинен отримувати їх з їжею.</p>	<p>Джерела незамінних і замінних АК: м'ясо, риба, молоко, молочні продукти, яйця.</p> <p>Обмежені в незамінних АК: зернові, картопля, горіхи.</p>
<p>Під час вагітності вони важливі для нормального росту і розвитку плоду, для розвитку плаценти, матки і грудей.</p>	<p>Джерела насичених ЖК: м'ясо, молоко, молочні продукти, кокосова, пальмова, пальмоядрова олія - підвищують ризик серцево-судинних захворювань.</p>
<p>Жири (ліпіди) - джерело енергії, жиророзчинних вітамінів, носії смакових, ароматичних речовин, викликають відчуття ситості. Вони складаються з жирних кислот (ЖК).</p>	<p>Джерела омега 3: лосось, тунець, оселедець, скумбрія, сардини, лляне насіння, лляна олія, рапсова олія, соєві боби, соєва олія.</p>
<p>Важливими під час вагітності є ненасичені ЖК омега 3 і омега 6.</p>	<p>Джерело омега 6: соняшникова олія, соєва олія, кунжут, кукурудза, зародки пшениці, риб'ячий жир прісноводних риб.</p>
<p>Уникайте продуктів з частково затверділими жирами, вони можуть містити транс-жирні кислоти, які є ризикованими.</p>	<p>Джерела вуглеводів: молоко, молочні продукти, зернові (пшениця, жито, ячмінь, овес) та продукти з них, рис, картопля, бобові, горіхи, фрукти.</p>
<p>Вуглеводи - це джерело енергії. Вони поділяються на цукри (моно- і дисахариди, тобто прості вуглеводи) і складні вуглеводи (полісахариди).</p>	<p>Продукти з низьким ГІ перетравлюються довше, довше залишають нас відчуття ситості і підтримують рівень цукру в крові в нормі.</p>
<p>Обмежити споживання продуктів, що містять цукор (цукерки, шоколадні вироби, солодкі напої, ароматизовані молочні продукти, десерти, солодка випічка). У надмірній кількості вони можуть сприяти розвитку метаболічних порушень, включаючи ожиріння та гестаційний діабет, також призводить до карієсу.</p>	<p>ГІ показує, як швидко підвищується рівень глюкози (цукру) в крові після вживання певного продукту.</p>
<p>Їжте продукти з низьким глікемічним індексом (ГІ нижче 55): натуральний рис (50), макарони з цільного зерна (32), салат (15), морква (46), персики (39), ківі (42), горох (31), квасоля (34), сочевиця (30), горіхи (30).</p>	<p>ГІ показує, як швидко підвищується рівень глюкози (цукру) в крові після вживання певного продукту.</p> <p>Чим більше і швидше їжа підвищує рівень глюкози в крові, тим вище значення ГІ.</p> <p>Шкала від 0 до 100, де значення 100 відповідає ефекту глюкози або білого хліба.</p>

Вітаміни - деякі з них потрібні більше під час вагітності

Де їх знайти

Вітамін А (ретинол) - під час вагітності відіграє важливу роль у розвитку легенів, а його надходження особливо важливе у 2-му та 3-му триместрах.

Добова доза до 0,8 мг, з 4-го місяця вагітності 1,1 мг денне. В великих дозах може спричинити порушення розвитку у плода.

Вітамін D (кальциферол) - важливий для засвоєння кальцію та формування міцного скелета і зубів дитини. **Організм може виробляти його самостійно за допомогою сонячного світла.** Основним його джерелом є сонячне світло влітку, взимку вживайте продукти з підвищеним вмістом вітаміну D.

Фолієва кислота (вітамін В11) - на початку вагітності її дефіцит може спричинити кровотечу і подальший викидень, уповільнення росту плода в матці, пошкодження його нервової системи. Запобігає вадам розвитку нервової трубки (спіна біфіда - розщеплення хребта).

Приймайте 400 мкг фолієвої кислоти щодня протягом щонайменше одного місяця до вагітності і далі щодня до 12 тижнів вагітності.

Рекомендована добова доза з 4-го місяця 600 мкг в день

Вітамін С (аскорбінова кислота) - антиоксидант, допомагає боротися з інфекціями, сприяє всмоктуванню заліза в кишечнику, сприяє формуванню здорової плаценти.

Плід концентрує вітамін С за рахунок матері. Для його збереження в продуктах харчування бажано виключити контакт з киснем, металами (мідь, залізо), підтримувати низький рН і температуру.

У 1 триместрі не варто вживати печінку, паштет, рубець. Вони містять велику кількість вітаміну А (паштети до 2 мг/100 г). Джерела: незбиране молоко, молочні продукти (сир, вершки, сир), яєчний жовток, риба, жир, печінка, листові зелені, петрушка, салат, червоний перець.

Бета-каротин, що міститься в овочах (морква, шпинат, помідори, капуста), може перетворюватися організмом на вітамін А в необхідній кількості.

Джерела вітаміну D: риба (оселедець, лосось, тунець), риба, жир, олія з печінки тріски, сардини, яєчний жовток.

Не уникайте перебування на свіжому повітрі, отримуйте сонячне світло не менше 30 хвилин на день.

Джерела фолієвої кислоти: листові овочі (салат, шпинат, мангольд, крес-салат, цикорій), капуста, броколі, цвітна капуста, волоські горіхи, буряк, малина, полуниця, бобові, цитрусові.

Джерело вітаміну С: всі цитрусові, обліпіха, броколі, чорна смородина, агрус, фенхель, цибуля, часник, червоний і зелений перець, картопля, капуста, капуста, шпинат, помідори, полуниця, сироп шипшини.

Мінерали та мікроелементи	Де їх знайти
<p>Кальцій(Ca) – важливий у формуванні кісток і зубів плоду, у підтримці хорошого стану кісток і зубів майбутньої матері, у регулюванні функції нервів і м'язів. Його засвоєння посилюється під дією вітаміну D. Якщо його не поступає достатньо з їжею, він звільняється з материнських запасів.</p>	<p>Джерело: молоко, молочні продукти (кисломолочні), броколі, капуста, фенхель, горіхи, бобові.</p> <p>Якщо ви не можете вживати молочні продукти, приймайте кальцій у вигляді харчової добавки в дозі 600 мг на добу.</p>
<p>Магній (Mg) - впливає на роботу серця, покращує функцію стінки кровоносних судин і знижує активність запальних процесів, впливає на метаболізм глюкози, необхідний для будови кісток. Прийом високих доз вітаміну D і кальцію може викликати його дефіцит.</p> <p>Дефіцит під час вагітності викликає судоми нижніх кінцівок, збудження матки, порушення згортання крові, підвищується ризик викидня, передчасних пологів (передчасні скорочення матки).</p>	<p>Джерела: молоко, молочні продукти, птиця, риба, зелені листові овочі, цільнозернові злаки, яблука, цитрусові.</p>
<p>Залізо (Fe) - необхідне для утворення червоного пігменту крові (перенесення кисню до тканин). При дефіциті виникає анемія, підвищений ризик передчасних пологів, низька вага при народженні. Більш схильні до розвитку анемії жінки з недостатніми запасами заліза на початку вагітності (вегетаріанки, підлітки, особи, які недоїдають, багатоплідні вагітні)</p> <p>Під час вагітності необхідно забезпечити підвищення споживання заліза для плода, для плаценти і для збільшення об'єму крові матері.</p>	<p>Джерело: м'ясо, риба, птиця, темно-зелені листові овочі, броколі, капуста, яйця, морські водорості, зародки пшениці, сухофрукти.</p> <p>Залізо засвоюється з продуктів тваринного походження, до 20%. З рослинних джерел засвоюється максимум 5 %. Всмоктування посилюється при одночасному прийомі вітаміну С.</p>
<p>Йод (I) - необхідний для утворення гормонів щитовидної залози.</p> <p>Недостатнє споживання йоду під час вагітності може спричинити викидні, низьку вагу дитини при народженні, підвищену дитячу смертність, порушення розумового розвитку плоду зі зниженням інтелекту дітей.</p>	<p>Джерела: морська риба, морепродукти, молоко, молочні продукти, хлібобулочні та м'ясні вироби, сиропи або фруктові концентрати, збагачені йодом.</p> <p>Вагітним жінкам рекомендується приймати йодовмісні добавки або таблетки йоду в дозі 100 мкг/добу в останньому триместрі.</p>

Джерело: Referenční hodnoty pro příjem živin,
Výživaservis, s.r.o., Slezská 32, 120 00 Praha 2,
1. vydání, Praha 2011

unicef

для кожної дитини

Цей матеріал був створений в рамках проекту ДІОЗ - 2023 УКРАЇНА – „Медіатор з підтримки здоров'я для України“, за фінансування фонду ЮНІСЕФ.